

41. Perjantaina 12 päivänä huhtikuuta 1996

kello 13

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Lähetekeskustelu

1) Lakialoite laiksi osakeyhtiölain muuttamisesta 1104

Lakialoite 8/1996 vp (Jukka Tarkka /nuors ym.)

2) Lakialoite laiksi rikoslain muuttamisesta 1111

Lakialoite 9/1996 vp (Henrik Lax /r ym.)

Mietintöjen pöydällepano

3) Hallituksen esitys Luoteis-Venäjän alueellisen riskipääomarahaston teknisen avun rahastoa koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä 1112

Hallituksen esitys 5/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 6/1996 vp

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Aho, Alho, Krohn, Kuisma, Laakso, Laitinen, Linnainmaa, Markkula-Kivisilta, Myllyniemi, Niinistö, Olin, Paasilinna, Partanen, Peltomo, Ranta-Muotio, Rauramo, Saapunki, Saario, Salolainen, Taina ja Virtanen.

Nimenuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Aho, Markkula-Kivisilta ja Virtanen.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä virkatehtävien takia edustajat Laakso, Linnainmaa, Niinistö ja Paasilinna sekä yksityisasioiden takia edustajat Krohn, Laitinen, Ranta-Muotio, Rauramo ja Saapunki sekä tämän kuun 20 päivään virkatehtävien takia edustajat Kemppainen ja Salolainen.

Uudet hallituksen esitykset

Puhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentti on tänään antanut eduskunnalle hallituksen esitykset n:ot 25—28.

Kirjalliset kysymykset

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 99, 100, 103, 125, 135 ja 140. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Valtion vakuusrahaston valtuuston vaalin toimitaminen

Puhemies: Laissa valtion vakuusrahastosta annetun lain muuttamisesta, joka tulee voimaan 1 päivänä toukokuuta 1996, säädetään, että eduskunta valitsee valtion vakuusrahaston valtuuston, johon kuuluu yhdeksän jäsentä. Lain

voimaantulosäännöksen mukaan valtuuston jäsenten toimikausi alkaa siitä päivästä lukien, jona laki tulee voimaan. Jäsenet voidaan valita ennen lain voimaantuloa.

Ilmoitetaan, että valtion vakuusrahaston valtuuston jäsenten vaali toimitetaan ensi perjantaina pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat vaalia varten on annettava eduskunnan keskuskansliaan viimeistään ensi torstaina kello 12.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Lakialoite laiksi osakeyhtiölain muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite 8/1996 vp (Jukka Tarkka /nuors ym.)

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin talousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Tarkka: Arvoisa puhemies! Kaikki hyristelevät yksimielisyyttä siitä, että pienyritykset ovat kansantalouden dynaamisuuden mittari ja avain työllisyysongelman ratkaisuun. Kansantalouden pysyminen terveenä ja elinvoimaisena, jos uusia yrityksiä syntyy paljon ja markkinat saavat mahdollisuuden testata niiden elinvoiman.

Nykyinen lainsäädäntö ei kuitenkaan tue uusien yritysten syntyä. Eikä missään ole näköpiirissä arkielämän tasolla vaikuttavaa kasvusäystä pienyrityksille, erilaista viilausta ja hienosäätöä korkeintaan. Säädökset ja hallintomenetely perustuvat suurten yhtiöiden tarpeisiin. Pie-lavetinen läkkipeltipaja joutuu sisäisessä hallinnossaan ja ulkoisissa viranomaisyhteyksissään toimimaan samoin kuin Nokia ja Neste.

Valmistumassa oleva hallituksen esitys osakeyhtiölain uudistamisesta ei ennakkotietojen mukaan tingi tippaakaan lainsäädännön suur-yrityskeskeisyydestä, pikemminkin taitaa kiristää lisää sitä linjaa. Aloitteeni tarkoituksena on pyrkiä poistamaan nämä epäkohdat. Sen mukaan osakeyhtiölakiin lisätään luku, joka luo uuden yritysmuodon, pienyhtiön. Pienyhtiö soveltuu aidolle yrittäjäyritykselle, jossa yrittäjä sijoittaa yhtiöön sekä pääoman että työpanoksensa.

Uuden yhtiömuodon tärkein käytännön hyöty on oikaista se epäoikeudenmukaisuus, joka nykyisin syntyy eri yhtiömuotojen erilaisesta verotuksesta. Aloitteen tarkoitus on lisäksi madal-

taa yrittämisen kynnystä ja helpottaa pienyritysten toimintaa. Yrityksen perustamiseen, hallintoon ja viranomaisyhteyksiin liittyvät muoto-säännöt on karsittu yhtiön luonteen mukaisiin raameihin. Vastapainoksi aloite luo velkojen suojaksi tiukan selvitystilaseurannan. Osakkaan henkilökohtainen vastuu rajautuu siihen riskiin, jonka hän on tietoisesti ottanut.

Pienyhtiö on rajattu enintään kuuden osakkaan yrityksiin, sillä juuri omistajien määrä vaikuttaa ratkaisevasti yrityksen kehittämiseen ja päätöksentekoon. Silloin, kun osakkaita on vähän, pienyhtiömuodon tarjoamat joustavuus-edut toimivat, vaikka yrityksen liikevaihto olisi miljardiluokkaa ja henkilökunta sen mukainen. Kenellekään ei ole haittaa siitä, että suurikin yritys voi tehdä päätökset joustavasti ilman turhaa byrokratiaa. Jos taas osakkaita on paljon, vanhan mallin mukainen osakeyhtiö saattaa hyvinkin olla hyvä ja toimiva rakenne, vaikka yrityksen toiminnan volyymi olisi pienehkökin.

Aloitteen pienin osakepääoma on 1 000 markkaa, mutta vastapainoksi sen korotus on tehty hyvin yksinkertaiseksi. Siinä ei tarvita viimeistä tilinpäätöstä koskevia asiakirjoja, ei yhtiöjärjestyksen muuttamista, ei hallituksen selostuksia, ei tilintarkastajan lausuntoja ja mitä kaikkea kom-mervenkkejä siihen liittyykään. Riittää, kun osakkaat allekirjoittavat asiaa koskevan päätök-sen ja maksavat rahat pankkiin. Osakepääoma voi siis joustavasti elää yrityksen kehityksen ja tarpeiden mukaan.

Osakkaat toimivat pienyhtiön hallituksena, mutta heidän ei tarvitse pitää virallisia kokouksia ja pöytäkirjaa, paitsi jos niin haluavat. Riittää, että he vain allekirjoittavat yhteisesti asiakirjat, joissa yksilöidään tehdyt päätökset.

Velkojen turvaksi pienyhtiölle on säädetty selkeät säännöt selvitystilasta. Osakkaat voivat selvitystilasta sijaan asettaa yhtiön myös omavastuutilaan, jossa he vastaavat yhtiön sitoumuksista koko omaisuudellaan. Tällainen käytäntöhän on henkilöyhtiöissäkin. Erona on tietoinen päätös asiasta sekä omavastuutilan päättymisen, kun yhtiön pääomarakenne on jälleen kunnossa.

Pienyhtiö perustetaan ilmoittamalla siitä Kaupparekisteriin asiakirjalla, jossa määritellään sen keskeiset perustiedot. Ne saadaan mah-tumaan yhdelle konekirjoitusliuskalle. Olemme kokeilleet. (Hälinää)

Puhemies (koputtaa): Kehotan edustajia käymään yksityiset keskustelunsa salin ulkopuo-lella.

P u h u j a : Perustamisasiakirjaa, merkintälistaa, yhtiöjärjestystä, perustamiskokousta ja hallituksen kokouksia ja muita ilmoituksia muille viranomaisille ei tarvita. Kaupparekisterille annetaan kuukausi aikaa yhtiön rekisteröimiseen. Tämä ilmoitus on maksuton. Rekisteriviranomainen velvoitetaan antamaan pienyhtiötä koskevat tiedot muille viranomaisille.

Aloitteen tarkoituksena on rajoittaa viranomaisten tiedonhankinta vain todella tarpeelliseen ja velvoittaa samalla viranomaiset hankkimaan yrityksiä koskevat tietonsa ensisijaisesti muiden viranomaisten rekistereistä ja vasta toissijaisesti yritykseltä itseltään. Nykyisin pienyritykset joutuvat palkkaamaan ulkopuolista asiantuntijavoimaa viranomaisten vaatiman tiedon tuottamiseen. Tämän byrokratian keventäminen vapauttaisi voimavaroja yritysten kehittämiseen, ja se merkitsee työpaikkoja. Aloitteessa esitetty uusi yritysmuoto vapauttaa siis yrittäjän energiaa siihen varsinaiseen työhön.

Jos osakeyhtiölain uudistus jää siihen, mitä hallituksen esityksessä on ilmeisesti tulossa, hallitus ajaa silloin vain suuryritysten asiaa. Jos hallituksen esitykseen liitetään aloitteen mukainen luku pienyhtiöistä, se kehittäisi tasapuolisesti koko elinkeinoelämää. Tämä olisi toimiva tapa elvyttää pienyrityssektoria, minkä hallitus on ohjelmassaan ilmoittanutkin tavoitteekseen.

Arvoisa puhemies! Tiedämme oikein hyvin, että merkittävät lainsäädännön uudistukset saavat äärimmäisen harvoin alkunsa eduskunnassa esitetyistä lakialoitteista. Mutta onko asian oltava aina niin, kuin se on ennen ollut? Tämä aloite esittää ratkaisun vakavaan ongelmaan, jonka kaikki tietävät. Tämä aloite kehittää siihen äärimmäisen yksinkertaisen ratkaisun. Ensimmäiseltä saattaisi tietysti syntyä epäily myös siitä, onko se liiankin yksinkertainen. Aloitteen perusideat ja teksti on myllytetty pienyrittäjien, yrittäjäjärjestöjen, lainvalmistelutyössä kokeneiden juristien ja pienyritysten asioiden hoidossa kokemusta hankkineiden tilitoimistojen kritiikissä. Tämä sai meidät vakuuttumaan siitä, että ainakin perusidea toimii.

Jos eduskunta ei pysty liittämään hallituksen tulossa olevaan osakeyhtiölakiesitykseen tämän kaltaista tai tästä parannettua säädöstä pienyritysten toiminnan järjeistämiseen ja kohtuullistamisesta, on parasta lopettaa hymistely pienyrityksistä. Niitä ei voi vaatia työllistämään, jos niille ei luoda mahdollisuuksia työllistää.

Toivon, että aloitteen valiokunta- ja eduskuntakäsittelyssä ei kiinnitettäisi huomiota siihen

tuleeko tämä nyt niin sanotusti oikeasta porukasta. Ainoa, mikä ratkaisee, on se, miten pienyrittämiseen saadaan sitä puhtia, jota siihen tarvitaan, ja auttavatko tässä aloitteessa esitetyt ratkaisut kehitystä siihen suuntaan. Väärin sammutettu ei ole hyväksyttävä vastaus tähän aloitteeseen, mutta olisi erityisen hienoa, jos joku sen eduskuntakäsittelyn aikana pystyisi esittämään menetelmiä sammutuksen nopeuttamiseksi.

Ed. K a r p i o : Arvoisa puhemies! Ed. Tarakan tekemä lakialoite osakeyhtiölain muuttamisesta pienyritysten osalta on sinänsä aivan hyvä toimenpide keskustelun herättämiseksi yrittäjien työllistämiseen nähden. Toisaalta tehty esitys ei nyt esitetyssä muodossa ole mielestäni toteuttamiskelpoinen, ja epäilen vahvasti, kuinka vakavasti yrittämisen perustamisen ongelmiin on edes perehdytty ja pohdittu niitä.

Lakiesityksessähän lähdetään siitä, että osakkaiden enimmäismäärä voisi olla kuusi ja yhden muodostaessa yhtiön osakepääoman minimimäärä olisi 1 000 markkaa. Yhtiön aloittamiseen riittäisi pelkkä ilmoitus Kaupparekisteriin, mikä tietenkin vähentäisi ajankäyttöä byrokraattiseen paperityöhön ja velvoittaisi nimenomaan viranomaiset hankkimaan selvitystä, mikäli katsovat sen aiheelliseksi.

Tiedän, että nykyisin vaadittava osakepääoma 15 000 markkaa. Se on vähimmäispääoma, joka ei sinänsä ole mikään este yrityksen perustamiselle. Eri asia sitten on, mikäli osakepääoma nostetaan 50 000 markkaan ns. vanhojen osakeyhtiöitten osalta. Miksi esityksessä osakkaiden lukumäärä rajataan kuuteen ja kuinka sen selvittäminen käytännössä toimisi? Mitä tulkintaerimielisyyksiä se saattaisi aiheuttaa näiden kuuden osakkaan osalta? Edelleen, miksi on ehdoton määräys vain yhdestä tilintarkastajasta, eli yhtiön osakkailla ei olisi edes harkintavaltaa tilintarkastajien lukumäärää määrittäessä.

Lakiesityksen tarkoitus on varmasti hyvä, kun siinä ennakoidaan esitetyn pienyhtiön tulevaisuudessa muodostuvan ainoaksi yritysmuodoksi, mikäli sillä saavutetaan pienyrityksille tasapuolinen verotuskohtelu ja mikäli tätä kautta yritystoimintaa koskevaa lainsäädäntöä voidaan karsia ja yhdenmukaistaa.

Arvoisa puhemies! Lakiesitys vaatii kuitenkin vielä perusteellisen valmistelun eikä mielestäni aikaansaa ainakaan tässä tilanteessa mitään parannusta nykyiseen osakeyhtiölakiin. Sinänsä osakeyhtiölain muutos ns. pienten yritysten osalta on aivan tarpeen ja tulee toivottavasti pian

parempana esityksenä eduskunnan käsittelyyn, kuin mitä tämä lakiesitys on.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Tämä nuorsuomalaisten tekemä lakialoite täytyy ampua heti alas, ennen kuin se pääsee ampumamatkan ulkopuolelle. On totta, että Suomessa tarvitaan välttämättä pienyrityksiä. Niiden lisääntyminen on ehdoton edellytys sille, että maassa työttömyys saadaan edes jonkun verran hallintaan. Tähän on tausta siinä, että 80-luvun lopulla 90-luvun alussa taloudellinen lama, pienten yritysten ulkomaanvelat ja devalvaatio kaatoivat summissa pieniä yrityksiä, ja niiden mukana on mennyt myös työllistämisen mahdollisuus. Tällaisia yrityksiä ei vain niin nopeasti polkaista ylös, vaikka se olisi välttämätöntä, ja tähän tämäkin aloite tietysti tähtää kiistämättä.

Tämän lakialoitteen tekemisessä nuorsuomalaiset ja ed. Tarkka, jota suuresti arvostan älykkäänä ja hyvänä poliitikkona ja hyvänä lakimiehenä, ovat olleet kuitenkin liian sinisilmäisiä. Ed. Tarkka on katsonut vain tämän toisen puolen, välttämättömyyden työllistämisen osalta, toisin sanoen välttämättömyyden saada pieniä yrityksiä maahan mahdollisimman nopeasti.

Tässä lakialoitteessa nimittäin pyritään kokonaan toiseen suuntaan kuin Suomessa on yleisesti katsottu olevan tarpeen. Nimittäin tämä lakialoite, yhtiön muodostaminen kevennetyllä mallilla ja nimenomaan tuhannen markan osakepääomalla, mahdollistaa sen, että kaikenlaiset kasinohuijarit, joita varmasti löytyy jokaisen muistikuvista viime vuosien ajalta, pystyvät 10 000 markalla polkaisemaan pöytälaatikoihinsa kymmenen yritystä, joita he sitten käyttävät kasinopelissä, jos sellaista enää tulee, mahdollisesti kuitenkin rikollisessa toiminnassa.

Kun katsotaan taannoisilta vuosilta eräiden veljeksien, en nyt viitsi sanoa nimeä, yritysrypästä, joka muistutti helvetinkonetta, niin siinä oli ainakin sata yritystä ja yhtiötä, joissa vastuuuhteet menivät ristiin toisiinsa. Kun poliisi aikanaan ryhtyi niitä tutkimaan, niin neljännessä yhtiössä älykkäämmänkin poliisimiehen ajatuskuvat hämärtyivät eivätkä he pystyneet enää selvittämään, kuinka vastuut jakautuivat ja mihin rahat menivät.

Tämä lakialoite, joka helpottaa tällaisten yritysten muodostamista, pitää heti ampua alas. Tämä on sellaisenaan teknisesti hyvin suunniteltu ja siinä on nähty paljon vaivaa, mutta kyllä nuorsuomalaiset ovat nyt unohtaneet sen tärkeän seikan, että meidän pitää nimenomaan osa-

keyhtiö- ja rekisteröintilainsäädännössä pyrkiä siihen suuntaan, että huijarit eivät voi käyttää tällaisia pieniä yritysryppäitä hyväkseen, niin kuin eräät veljekset käyttivät. Oli sata yritystä. Eräänä päivänä he vetivät kahvasta ja tuli sata miljoonaa markkaa omaan pussiin. Mutta kun ryhdyttiin selvittämään, kenen on vastuu ja mistä ne rahat ovat tulleet, niin kukaan ei pystynyt selvittämään, koska tällaisen yritysryppään mahdollisuus oli luotu.

Päinvastoin pitää mennä siihen suuntaan, että kun yhtiö, yritys, perustetaan, sillä pitää olla suhteellisen merkittävä osakepääoma. Toisin sanoen sitä ei voida polkaista noin vain. Yhtiön tarkoituksiperät ja toimintamuotokin pitäisi selvittää, jolloin vältytään taannoisten vuosien tapahtumilta.

Siis, rouva puhemies, tämä on teknisesti hyvin toteutettu ja perusteltu siltä osin, mitä tulee työllisyyteen ja pienten yritysten uudelleen elvyttämisen tarpeellisuuteen, mutta tämä antaa aseensa huijareitten käsiin ja sitä meidän pitää ehdottomasti tässä yhteiskunnassa vastustaa.

Ed. B r e m e r : Arvoisa rouva puhemies! Hyvät kollegat! Minä en ole koskaan uskonut, että poliisimiehestä olisi oikein hyväksi yrittäjäksi. Jos hänestä olisi, niin hän ei olisi poliisimies, vaan yrittäjä. Tämä tuli todistetuksi ed. Aittoniemen puheenvuorolla varsin selvästi. Päinvastoin kuin edustajat Karpio ja Aittoniemi kuvittelevat, tätä lakialoitetta ei pitäisi katsoa ahdasmielisesti, puoluepoliittisesti kateellisiin silmiin vain sen takia, että täällä tällainen minipuolue on sen tehnyt. Tämä lakialoite näet perustuu tuusulalaisen kirjanpito toimiston pitäjän, itse pienyrittäjän, tilintarkastaja Lassi Mäkisen kehittämiin ajatuksiin. (Ed. Aittoniemi: Niin minä arvelinkin!)

Helsingin Sanomien pääkirjoituksen yliössä tämä esiintyi lokakuussa 95, ja tämä Lassi Mäkisen kirjoitus todisti varsin selvästi, että hänellä on ollut ammattimiehen todellinen näköalapaikka pienyritysten arkipäivään ja pienyritysten suurimpiin ongelmiin. Myös tässä lakiesityksessä toistuu selkeästi eritellen tietämys pienyrittäjien ja myös keskisuurten yrittäjien joka päiväisistä kompastuskivistä, jotka nyt tänä päivänä estävät yrityksiä syntymästä, niin paljon kuin tässäkin seurakunnassa toivotaan pienyrityksiä syntyvän, koska niiden nähdään ainoana tarjoavan niitä työpaikkoja, joita tämä maa tarvitsee.

Tässä on tullut jo esille enkä halua toistaa niitä asioita, jotka nimenomaan tässä auttavat pien-

yrityksiä: perustamisen yksinkertaisuus, osakepääoman helppous siinä mielessä, että päästään ylipäättänsä alkuun. Ed. Aittoniemi lähtee ilmeisesti siitä, että pitää olla oikein kunnolla pääomaa, ilmeisesti vähintään lottovoittokuponki taskussa, ennen kuin aloitetaan. Velkojen turva tässä esitetään aivan riittävässä muodossa. Pitää muistaa, että tässä ovat kysymyksessä pienyritykset, jotka eivät ihan heti lähdössä kovinkaan suuria velkoja pysty tekemään. Siitä pitävät kyllä takuumiehet ja pankit huolen.

En malta olla sanomatta, että jo 20 päivänä lokakuuta viime vuoden puolella kirjoitin pääministeri Paavo Lipposelle tästä samasta asiasta kirjeen. Luen sen tässä teille. Kehotin Paavo Lipposta näin: "Tuo mikro- ja pienyrityksille uusi yhtiömuoto pienyhtiö eli py. Osakeyhtiölain uudistuksella syntyy julkisyhtiö jy ja osakeyhtiö oy. Tee vielä py. Lue oheinen alustus asiasta.

Pienyrityksille oma yhtiömuoto, se oli tämä Helsingin Sanomien yliö. Ota se vakavasti. Tee siitä itsellesi kaikkien aikojen psykologinen voitobingo. Osoita Suomen 200 000 pienyrittäjälle ja 100 000:lle vielä perustamattomalle yritys-idealille, että nyt teille, pienet ihmiset, on räätilöity varta vasten oma aloitusyhtiömuoto.

Minä itse, pienyrittäjä, nyt noin 60 kansalaisen työllistäjä, ennen lamaa yli sadan, saan näppylöitä, rupia, ihottumaa ja mahahaavan alituisesta muistitaakasta. Mitä piti maksaa 10 päivään mennessä? Mitä piti muistaa täyttää kaa-vakkeelle 15 päivään mennessä? Mitä sittenkin unohdin tehdä? Maksoinko kaikki tel:t, lel:t ja muut ajoissa? Täytinkö varmasti kaikki teollisuuslaitostokaavakkeet ja muut, millä uhataan ihan suorastaan oikeuskäsittelyllä, jos ei niitä täytetä?"

Tämän saman sanoman, arvoisa puhemies, voisi osoittaa tänään myös hallitukselle toivossa, että se otettaisiin vakavasti ja vihdoinkin annettaisiin lakiehdotuksen mukainen, sanon "mukainen", mikään ei estä sitä vielä hioutumasta ja täsmentymästä, mutta kuitenkin sen mukainen lisä osakeyhtiölain uudistukseen. Olen erityisen iloinen, että ministeri Jaakonsaari istuu tässä seurakunnassa ja kuuntelee.

Ed. Aho merkitään läsnä olevaksi.

Ed. R. K o r h o n e n : Arvoisa puhemies! Ed. Bremer ja ed. Tarkka sanoivat jo pääosan siitä, mitä minäkin olin varautunut aloitteesta sano-

maan. Siitä huolimatta: Maassamme toimii runsaat 190 000 elinkeinoverovelvollista yritystä eli liki 200 000, joista 99 prosenttia on alle 50 henkilöä työllistävää. Ns. mikroyrityksiä, joiden työntekijöiden lukumäärä jää alle 10 henkilöön, on liki 180 000 eli noin 95 prosenttia maamme yrityskannasta. Nämä pienyritykset työllistävät noin 450 000 henkilöä.

Koko laman ajan on ollut nähtävissä, että suurvientiteollisuutemme on tehnyt tulosta, joka osittain perustuu aikanaan saavutettuun devalvaatiohyötyyn, vahvaan rationalisointiin sekä koneistamiseen ja automaation lisäämiseen, ei työpaikkojen lisäämiseen. Samaan aikaan vähäiset lisääntyneet työpaikat ovat syntyneet pienyrityksiin ja erityisesti mikroyrityksiin, jotka rakentuvat omistajansa selkänahasta ja innovaatiosta sekä yhteistyökykyisestä henkilöstöstä, jolla on korkea työmotivaatio.

Pieni on kaunista. Pientä vain lainsäädännössä kohdellaan turhan suurella kouralla ja ras-kaalla byrokratialla. Lassi Mäkinen, Helvi Salmi ja Pauli Vahtera julkaisivat viime vuonna sangen ansiokkaan kirjan nimeltä Uusi pienyhtiö. Osakeyhtiölaki on paraikaa laatimisen alla asianomaisessa ministeriössä viime vuonna valmistunut yli 500-sivuinen mietintö pohjanaan. Liekö tuo mummutiromaani ollut edellä mainittujen kirjantekijöiden pontimena, kun he ryhtyivät laatimaan omaa ehdotustaan, joka on pienyrittäjän kannalta erinomainen, yksinkertainen ja selkeä. Kirjassa on myös otettu kantaa rahoitukseen, vakuuksiin ja takauksiin sekä reaaliaikaiseen valvontaan väärinkäytösten ehkäisemiseksi sekä taloudellisen tuloksen tekemisen tehostamiseksi ja tukemiseksi.

Ed. Jukka Tarkan ym. tekemä lakialoite näyttäisi rakentuvan hyvin vahvasti kyseisen teoksen mallille. Lakialoite rakentuu siis hyvän kirjan vahvalle pohjalle. Pienyrittäjän ongelmana ovat aina liiallinen byrokratia ja viranomaisvaateet, jotka vievät aikaa pääosaamiselta eli yrittämiseltä. 25 vuotta sitä elämää ja sitä byrokratiaa pyörittäneenä olen oppinut asian. Mokia on tullut aina, vuosittain, jos ei jopa kuukausittain.

Lakialoite on hyvä. Ongelma on tietysti se, että tekijät ovat väärät. Kaiken hyvänhän pitäisi tulla vain ministeriöistä. Olisi tietysti ollut suotavaa, että valmisteilla olevassa osakeyhtiölaissa muistettaisiin näitä 95 prosenttia yrityksistämme eli niitä mikroyrityksiä, joille byrokratia on ongelma.

Arvoisa puhemies! Epäluulo ja tietämättömyys ovat tietysti hyviä syitä ampua alas kaikki

hyväänkin tähtäävä. Toivon kuitenkin talousvaliokunnalta ymmärrystä aloitteen kohdalla.

Ed. Penttilä: Arvoisa puhemies! Laki-aloite on teknisesti ja ideologisesti merkittävä. Se on teknisesti merkittävä siksi, että sillä osoitetaan, että pienyrittäjyyteen on olemassa ratkaisu, joka on yksinkertainen, vaivaton ja elegantti. Tämän jälkeen kenenkään ei ole mahdollista sanoa, ettei pienyrittäjän asemaa voida helposti parantaa. Ideologinen sisältö on vielä tärkeämpi. Sisältö on se, että pyritään vapauttamaan suomalaisten potentiaali eli lisätään ihmisten toimintamahdollisuuksia ja vähennetään byrokratiaa.

Se, mitä valmisteilla olevasta hallituksen esityksestä on kuulunut, kertoo siitä, että hallitus haluaa hankaloittaa yritysten perustamista. Esimerkiksi osakepääomavaatimusta hallitus on nostamassa eikä alentamassa. Hallitus näyttää menevän juuri toiseen suuntaan kuin pitäisi. Ihmisten toimintamahdollisuuksia ei vapauteta, vaan ihmisiä kahlitaan. Samaan aikaan Haavikkoa lainatakseni yrittäjiä haetaan työllistämään kuin vapaaehtoisia itsemurhatehtäviin. Motto, jolle aloite on rakennettu, on se, että mitä monimutkaisempi yhteiskunta, sen yksinkertaisemmat yhteiskunnalliset rakenteet. Tämä on hyvin tärkeä motto.

Ed. Kantala: Arvoisa rouva puhemies! On todella korkea aika, että pienten yritysten toiminnallisista edellytyksistä ja sitä kautta uusyrittäjäperustannasta kannetaan huolta. Mielestäni tämä aloite on selkeästikin tässä suhteessa oikeasuuntainen. Jos tarkastellaan tilannetta, mikä on meillä ja mikä on kontra Euroopan unioni, voidaan todeta, että Suomessa tuhatta asukasta kohti on 27 yritystä, kun EU:ssa vastaava luku on 39 yritystä per tuhat asukasta. Tällä on selkeästikin vaikutuksensa, mitä tulee työllisyyteen ja ihmisten työllistymiseen. Tässä mielessä on tärkeää, että löytäisimme uusia eväitä siihen, että uusia yrityksiä voitaisiin perustaa. Tämän takia tätäkin hanketta tulisi viedä rinnakkain eteenpäin samanaikaisesti, kun uudistamme osakeyhtiölakia ja sitä kautta viemme asioita eteenpäin.

Pienten yritysten rooli kotimarkkinoilla, niin kuin kaikki tiedämme, on äärimmäisen tärkeä. Ne noteerataan potentiaalisina työllistäjinä, mutta järjestelmässämme on valitettavasti sellainen vika, että koemme kaikki yritykset koosta riippumatta samanlaisen kahlitsevan lainsäädännön kanssa toimimassa, on sitten kyse työelämän lainsäädännöstä tai työehtosäännöstelystä.

Poikkeamat ovat varsin suppeita tässä mielessä. Jos ajatellaan pienten yritysten roolia, näitä asioita on haluttu selkeästi muun muassa KTM:n juuri julkaistussa pk-yrityspoliittisessa ohjelmassa nostaa esiin. Siellä todetaan varsin selkeästi se, että meillä yritystoimintaa koskevia säädöksiä valmisteltaessa on lähdetty siitä, että yrityksiä tulee kohdella samalla tavoin. Säädöksiin liittyvät hallintomenettelyt ovat kuitenkin rasittaneet selvästi eniten pieniä yrityksiä, joiden näkökulmaa ei näissä asioissa ole otettu riittävästi huomioon. Tässä mielessä aloite mielestäni myöskin puoltaa paikkaansa.

Keskeisimmin yritysten hallintomenettelyyn vaikuttavat verotukseen, työsuhteisiin, työnantajasuorituksiin, yritysmuotoihin, rekisteröintiin ja tilastoihin liittyvät lait ja asetukset. Kun esimerkiksi Yrittäjäjärjestö on tehnyt selvityksiä näistä asioista, on todettu, että tavallisen pientyönantajan ja yrittäjän vuosityöajasta menee 7–8 viikkoa erilaisen byrokratian pyörittämiseen. Tämähän ei voi olla järkevää, eli tässäkin suhteessa näen, että tätä hanketta kannattaisi edistää ja viedä eteenpäin, rakentaa se sillä tavalla yhteen, että osakeyhtiölakia uudistettaessa nämä näkökulmat, mitä esitykseen on tuotu esille, otettaisiin valmistelussa erityisen tarkoin huomioon.

Ed. Ala-Nissilä: Arvoisa puhemies! Täällä keskustelemme nuorsuomalaisten tekemästä aloitteesta. Se ehkä kuvaa tilannetta laajemminkin. Hallituksen valmistelussa on ollut osakeyhtiölaki jo pidempään. Se on luvattu eduskuntaan. Se luvattiin jo viime vuoden syksyllä. (Ed. Aura: Edellisen hallituksen aikana!) — Se on luvattu ... — Ei, vaan tämän hallituksen aloitessa. Tosin edellisenkin hallituksen aikana jo oli valmistelutyö tekeillä. — Se luvattiin myöskin tänä keväänä eduskuntaan. Sitä ei ole vielä kuullut. Ongelmana näyttää yhä laajemmin olevan se, että hallitukselta tulee hyvin vähän esityksiä eduskuntaan, ja me keskustelemme täällä aloitteista, joille perjantapäivä tuntuu nykyään työjärjestyksessämme olevan varattu. Oleellista olisi nyt tuoda osakeyhtiölaki eduskuntaan ja siinä yhteydessä katsoa pienten osakeyhtiöiden tilannetta.

Toinen kommentti, mikä ed. Tarkan ja muiden aloitteen johdosta on tehtävä, on se, että sittenkin pienyritysten kannalta on oleellista se, että henkilöyritysten asema olisi verrannollinen

osakeyhtiöihin verotuksellisesti. Näin valitettavasti tällä hetkellä ei ole, vaan jaetun voiton osalta näissä yhtiöissä verotus tapahtuu progressiivisesti, niin kuin tiedämme. Näin ollen näihin yhtiöihin ei voi omaa pääomaa kertyä samalla tavalla kuin laajapohjaisiin osakeyhtiöihin.

Oleellista olisi siis henkilöyhtiöiden aseman parantaminen hyvin nopeasti. Tästä on kyllä maininta hallituksen työllisyysohjelmassa. Jäämme odottamaan tässäkin esityksiä. Mielestäni ne olisi tehtävä tämän vuoden aikana, jotta voitaisiin jo ensi vuoden alusta henkilöyhtiöverotuksessa yhtiöitettyä pääomaa verottaa yhteisöverokannalla. Tästähän on olemassa muun muassa yrittäjäjärjestöjen tekemä malli. Toimikuntakin on tässä työnsä tehnyt.

Arvoisa puhemies! Oleellista olisi nyt saada osakeyhtiölaki eduskuntaan, parantaa henkilöyhtiöiden verotuksellista asemaa. Sinällään näen kyllä myönteisenä keskustelun, mitä käydään pienyhtiöiden osalta. Mielestäni siinä ei ole oleellista niinkään pääomakysymys. Jos yritystoimintaa harjoitetaan, niin 15 000 markkaa, mikä on nykyisin osakeyhtiön pääoma, ei ole liian suuri summa. Siinähan on kysymys paitsi tietysti yrityksen toiminnasta myöskin velkojen ja muiden intressitahojen turvasta. Sen sijaan osakeyhtiön toimintaan ehkä liittyy sellaisia byrokraattisia elementtejä niin kuin yritystoimintaan yleensä, ja niihin jos voidaan tällä pienyhtiökäsitteellä puuttua, totta kai se on myönteistä.

Mielestäni osakeyhtiölain uudistuksen yhteydessä on syytä katsoa, olisiko erikseen syytä lakiin tehdä säännöksiä pienyhtiöiden osalta, jos hallituksen esitys — niin kuin ymmärrän — ei tule niitä sisältämään. Oleellista kuitenkin on henkilöyritysten aseman nopea korjaaminen ja osakeyhtiölain tuominen eduskuntaan.

Ed. R o s e n d a h l : Arvoisa puhemies! Värderade talman! Kun nuorsuomalaisten aloite perustuu ajatuksiin, jotka muun muassa ryhmämme jäsen ed. Bremer aikaisemmin on esittänyt pääministerille, on ehkä syytä sanoa jotakin tästä aloitteesta.

On tietenkin väärin, että pienet yritykset joutuvat noudattamaan suuryritysten monimutkaista perustamis- ja hallintomenettelyä koukousineen ja pöytäkirjoineen. On annettava pienyrityksille mahdollisuus huomattavasti kevyempään menettelyyn. Tähän ehkä tarvitaan jopa uusi yritysmuoto, kevyempi versio nykyisestä osakeyhtiöstä. Minusta tästä pitää säätää osakeyhtiölain kokonaisreformiin liittyvänä asiana.

Tämä reformi on kuitenkin edessämme lähitulevaisuudessa talousvaliokunnassa.

On tietenkin mahdollista, niin kuin tässä ehdotetaan, että kaikki osakkaat muodostavat hallituksen ja allekirjoittavat asiakirjat jne, mutta esimerkiksi niiden rajoittaminen kuuteen ei ole ehkä loppuun saakka harkittua. Osakeyhtiö on kuitenkin pääoman yhteenliittymä eikä henkilöiden, kuten esimerkiksi osuuskunta tai kommandiittiyhtiö, joten minusta 1 000 markan osakepääoma tuntuu erittäin pieneltä. Minusta pitää tähän liittyen harkita muitakin yhtiömuotoja kuin osakeyhtiö.

Perustamista ja rekisteröintiä on tietenkin syytä yksinkertaistaa niin pienille kuin suurille yrityksille niin pitkälle kun vain on mahdollista. Minusta asiaa on kokonaisuudessaan syytä kehittää, ja aloitteessa esitetyt asiat on tarkalleen tutkittava osakeyhtiölainsäädäntöä uudistettaessa.

Edustajat Markkula-Kivisilta ja Virtanen merkitään läsnä oleviksi.

Ed. M i k k o l a : Arvoisa puhemies! Yhdyn niiden käsityksiin, jotka täällä ovat sanoneet, että tätä asiaa on pohdittava siinä yhteydessä, kun osakeyhtiölaki tulee eduskuntaan. Nythän on niin, että lakialoite on hyvää tarkoittava, mutta valitettavasti täysin epäkypsä monesta monesta kohtaa. Sinänsä sitä ei kannata sen enempää tehlä, koska pienyritysten aikaansaaminen on meille kansantaloudellisesti tavattoman tärkeää. Mutta tietysti kun tässä yhteydessä puhutaan pienyrityksistä, niin tähänhan ei tarvitse olla pienyhtiö, tässähan voi olla miljoonien osakepääoma, kun tässä ei ole rajoitettu osakepääoman suuruutta, ainoastaan osakkaitten määrä, että osakkaita ei saa olla yli kuutta. Osakepääoma voi olla kuinka suuri tahansa.

Mutta jos puhutaan, niin kuin tässä sanotaan, että tuhannella markalla täytyy saada perustaa yhtiö, jonka sitoumuksista ei vastaa kukaan muu kuin se yhtiö tuhannella markalla, niin onhan se aika erikoinen tilanne, että vastuun rajoitus on tällainen. Eli yhdytän tässä kyllä niihin näkemyksiin, kun ed. Aittoniemi sanoi, että tämä antaisi epäselvän kuvan ja tekisi ihmiset entistä varovaisemmaksi toimimaan joittenkin yhtiöitten kanssa ennen kuin he olisivat ottaneet selville, onko kysymyksessä sellainen yhtiö, jossa on osakepääomaa vain 1 000 markkaa. Tähän on ollut

meillekin keskeinen kysymys, että uudessa osakeyhtiölaissa on ajateltu, että osakepääoman vähimmäismäärä nousee 15 000 markasta 50 000 markkaan. Mutta tämä asia on selvitettävä siinä yhteydessä ja monella tavalla tätä asiaa edistettävä sillä tavalla, että tarpeettomalta byrokratialta vältytään. Kiinnitän huomiota, että kun täällä sanotaan, että ei tarvitse pitää osakasluetteloita eikä tarvitse mitään tehdä, niin sanon, että kyllä viranomaisten mahdollisuudet selvittää näitä asioita ovat olemattomat tämän lakialoitteen pohjalta.

Ed. T a r k k a : Arvoisa puhemies! Ed. Aitto-niemi kiinnitti huomiota siihen, että tämä yhtiömuoto antaisi mahdollisuuden keinotteluun ja on sen takia ammuttava kiireimmän vilkkaa alas. Samalla logiikalla joudutaan ampumaan alas kaikki nykyisetkin yhtiömuodot, mutta ed. Aitonniemi ei yksilöinyt, miten sitten toimittaisiin.

Ed. Ala-Nissilä kiinnitti huomiota siihen, että henkilöyhtiöiden verotuksessa on epäkohtia, joiden korjaamista parhaillaan valmistellaan. Ne tiedot, mitä tästä valmistelusta olemme saaneet, viittaavat siihen, että valmistelussa tähdätään oireiden hoitamiseen. Oleellista olisi hoitaa se perusongelma, se tauti, jossa tästä on kysymys. Aloitte tähtää siihen ja käsityksemme mukaan myös onnistuu siinä.

Ed. Mikkola ei nähnyt vaivaa käydä tästä asiasta keskustelua. Hän teilasi sen vain yleisesti ottaen, joten hänen kanssaan on vaikea käydä keskustelua tästä asiasta.

Osakepääoman suuruudesta täällä on puhuttu muutamassa puheenvuorossa. Tietysti tuhat markkaa kuulostaa vähältä, mutta tarkoitushan on, että osakepääoma on suhteessa yrityksen kehitysvaiheeseen ja toimintaan. Jos ajatellaan velkojen suojaa, niin nykyisen lain 15 000 markkaa on myös ehdottomasti liian vähän. Samoin hallituksen esityksessä oleva 50 000 markkaa on sekin ehdottomasti liian vähän tältä kannalta. Jos ajatellaan jo pientäkin narikkaa, siinä saattaa pyöriä niin paljon rahaa ja omaisuusarvoa, että mikään mahtaisi olla sitten tältä kannalta hyvä osakemäärän minimiraja. Olisikohan puoli miljoonaa markkaa? Mitenkäs silloin yrityksiä syntyy ja ihmisiä työllistetään?

Ed. K a r p i o : Arvoisa puhemies! Mikäli tätä lakiesitystä nyt on arvosteltu, niin kuin on tapahtunut, niin kyseessä on yksinomaan lakiesityksen keskeneräisyys. 15 000 markan osakepääoma ei varmasti ole kellekään yrittäjälle este,

mikäli hän lähtee vakavalla mielellä osakeyhtiömuotoisena yritystoimintaa harjoittamaan.

Kaikki esitykset sinänsä, mitkä edesauttavat uusien työpaikkojen luomista tai yritystoiminnan aloittamista, ovat aivan kannatettavia ja suositeltavia. Yhtenä esimerkkinä tässä on juuri mainittava nimenomaan yhtiöitten perustamiseen liittyvät toimenpiteet.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Tässä keskustelussa kierrettiin kuin kissa kuumaa puuroa itse pääasiaa, johon itse olen kiinnittänyt huomion. Minä myönnän tämän asian, että pienyritysten perustaminen on tietysti välttämätöntä, mutta kiinnitin huomiota nimenomaan liian pienen osakepääomaan.

Liike-elämässä tapahtuvan rikollisuuden estämisessä on kaksi pääasiaa: Ensimmäinen on rikollisen toiminnan kautta saadun hyödyn takaisin saaminen, johon hallituksella ja oikeusministerillä käsitykseni mukaan on aika pitkälle meneviä suunnitelmia ja myös toteutusta. Toinen on se, että osakeyhtiö- ja kaupparekisterilailla estetään tällaiset kevyesti suunnitellut ja toteutetut yritysryppäät, jotka mahdollistavat rikollisen liiketoiminnan.

Olen edelleen sitä mieltä, että tuhannen markan osakepääoma on aivan kohtuuttoman pieni. Tämä sellaisenaan hyvä lakialoite on pilattu tällä tuhannen markan asialla. Sen olisi pitänyt olla toinen.

Tämä mahdollistaa myös sen, että jokainen tänä päivänä perustaa yhtiön. Jos kirjoitatte johonkin lehteen ja saatte siitä palkkion, kysytään, onko yhtiötä. Ei kai se yhtiö mitään kirjoita, vaan kyllä vanhan perinteen mukaan palkkion pitäisi tulla kirjoittajalle ja myös häneltä verotettavaksi. Pian jos mennään vessaan, niin sitäkin varten perustetaan yhtiö 1 000 markalla. Joka puolella on yhtiöitä, yhtiöitä. Tämän tyyppinen suuntaus epätervettä.

Arvostan aloitetta muutoin, mutta halusin tältä osin kohdistaa siihen huomiota. Olen tietysti tyytyväinen, että eräät salissa huomioivat tämän asian ja tukivat näkemystäni nimenomaan tältä osin.

Ed. P e h k o n e n : Arvoisa puhemies! Minusta on hyvä, että tällainen aloite on tehty. Tässä käydään rajankäynti pienten ja suurten yhtiöiden osalta ja varmasti raja selkeytyykin. Minua myös hämmästyttää osakepääoman pienuus ja se, että vain yhdellä osakkaalla olisi tämä mahdollisuus.

Mutta onko oy yleensä paras yritysuo? Olen joitakin tällaisia yhtiöitä ollut vetämässäkin. Siitä jää monia kysymysmerkkejä lakialoitteen pohjalta. Minusta tulisi selvittää tai olla tässä jonkinlainen välihuomautus, onko oy pienyrittäjälle yleensä paras mahdollisuus.

Ed. Bremer: Arvoisa rouva puhemies! Monessa puheenvuorossa on todettu, että ehdotettu osakepääoma on liian pieni. Kysyn, onko nykyinen 50 000 markkaa osakepääomana tikujen, takujen ja muitten temmellyksessä ollut liian pieni vai suuri. Se on ollut tippa meressä. Kaikki on suhteellista.

Oma firmani, joka on työllistänyt yli sata ihmistä, on yhä edelleen 15 000 markan osakepääomalla ja toimii ihan hyvin ja on muuten velaton yritys. Kysymys on enemmänkin kuin osakepääomasta siitä, onko ihminen tosissaan lähdössä yrittäjäksi. Jos hän ei ole vaan huijausmielessä lähdössä, osakepääoma sinänsä ei merkitse siinä mitään. Vain 1 000 markan osakepääomalla pääsee pieni lohenkalastaja, pieni luomuviljelijä, pieni opiskelija alkuun tekemään vaikka puisia ranrenenkaita tai muuta, pääsee yrittämään. Yrittämisen aloittamisesta ja sen auttamisestahan tässä toki on kysymys.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään talousvaliokuntaan.

2) Lakialoite laiksi rikoslain muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite 9/1996 vp (Henrik Lax /r ym.)

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin lakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. L a x : Fru talman, rouva puhemies! Jag har lämnat in min lagmotion på finska och därför kommer jag att först rätt grundligt behandla den på svenska. I den senare delen kommer jag naturligtvis också att kommentera den på finska.

Olen jättänyt lakialoitteen suomenkielisenä, joten aloitan nyt sen käsittelyn ruotsin kielellä, mutta puheeni jälkimmäisessä osassa käsittelen sitä perusteellisesti myös suomeksi.

Ja, fru talman! Lagen och verkligheten stämmer inte alltid överens med varandra. Det här är anledningen till att jag genom min lagmotion tillsammans med de andra som har undertecknat den nu vill införa ett så kallat restriktionsstadgande i strafflagens 21:a kapitel. I det här kapitlet stadgas som känt om brott mot liv och hälsa. Egentligen skulle detta tillägg rent formellt inte behövas, eftersom innebörden av mitt lagförslag redan har sin motsvarighet i lagen om patientens ställning och rättigheter, som trädde i kraft för tre år sedan.

Stiftandet av den lagen innebar ett entydigt erkännande och godkännande av att en patient, som är förmögen att avge en giltig viljeyttring, har rätt att själv avgöra om han vill vägra mottaga medicinsk vård också i det fall att vägran leder till döden.

I lagen finns också bestämmelser om att patientens självbestämmanderätt skall respekteras ifall hans vilja inte kan utredas på grund av medvetlöshet eller annan orsak. Här skall patientens tidigare på ett giltigt sätt uttryckta bestämda vilja i fråga om vården följas. Med andra ord är alltså ett vårdtestamente giltigt och det skall följas.

Trots stiftandet av nämnda lag råder det alltså bland läkarkåren och vårdpersonalen osäkerhet om man faktiskt får avstå från vårdåtgärder, som syftar till att förlänga patientens liv, fastän patienten har yrkat på detta eller gjort upp ett vårdtestamente med tanke på en sådan situation.

Till osäkerheten bidrar också rädslan för att det att vård inte givits eller att den avbrutits skulle leda till väckande av straffrättsligt åtal. Denna osäkerhet kan minskas och det rådande rättsläget bekräftas genom att det i strafflagen tas in ett uttryckligt stadgande som motsvarar lagen om patientens ställning och rättigheter. I stadgandet bör sägas ut den redan vedertagna tolkningen att det inte i stöd av strafflagens stadganden om dråp kan anses föreligga ett straffbart förfarande, då det i enlighet med godkänd medicinsk praxis avstås från vård som upprätthåller en dödssjuk patients livsfunktioner.

Härigenom skulle den etiskt och juridiskt vedertagna uppfattningen att också lindrandet av patientens lidande och respekten för hans människovärde styr läkarens handlingssätt få ett auktoritativt uttryck som når breda medborgarkretsar.

Rouva puhemies! Todellisuus ja laki eivät aina vastaa toisiaan. Tässä perustelut, miksi yhdessä

muiden lakialoitteeni allekirjoittaneiden edustajien kanssa ehdotan säädettäväksi ns. rajoitussäännöksen rikoslain 21 lukuun. Tässä luvussaahan säädetään henkeen ja terveyteen kohdistuvista rikoksista. Tavallaan tai ainakaan muodollisista syistä tällaista lisäystä ei tarvittaisi, koska asiallisesti sitä vastaavat jo kolme vuotta sitten voimaan tulleet potilaan oikeuksista ja asemasta annetun lain säännökset.

Ongelma on vain siinä, ettei noita säännöksiä tunneta riittävästi ja ettei niitä osata aina sen vuoksi noudattaa. Potilaan asemasta annetun lain säätämällä on yksiselitteisesti tunnus-tettu ja hyväksytty pätevään tahdonilmaisuun kykenevän potilaan oikeus itse ratkaista, haluaako hän kieltäytyä jostakin hänelle annettavasta lääketieteellisestä hoidosta myös siinä tapauksessa, että kieltäytyminen johtaa hänen kuolemaansa. Laissa on myös määräyksiä potilaan itsemääräämisoikeuden kunnioittamisesta sellaisessa tilanteessa, ettei hänen tahdostaan hänen tajuttomuutensa tai muun syyn vuoksi voida saada selvitystä. Tällöin potilaan aiempaa vakaata ja pätevästi ilmaisemaa hoitoa koskevaa tahtoa on noudatettava. Näin ollen hoitotestamentti on pätevä ja sitä on noudatettava.

Tuon lain säätämisestä huolimatta lääkärin-kunnan ja hoitohenkilökunnan keskuudessa valitsee yhä epävarmuutta siitä, voidaanko todella luopua potilaan elämää pitkittävästä hoitotoimenpiteistä, vaikka potilas on tätä vaatinut taikka tällaisen tilanteen varalta tehnyt hoitotestamentin. Epävarmuutta ylläpitää osaltaan pelko siitä, että hoidosta luopuminen tai sen keskeyttäminen voisi johtaa rikosoikeudellisen syytteen nostamiseen.

Tätä epävarmuutta voidaan vähentää ja voimassa oleva oikeustila voidaan vahvistaa ottamalla potilaan asemaa ja oikeuksia säätelevää lakia vastaava nimenomainen säännös myös rikoslakiin. Säännöksessä olisi todettava jo vakiintunut tulkinta, ettei rikoslain surmaamissäännösten nojalla voi olla rangaistava sellainen menettely, jolla hyväksyttävää lääkintäkäytäntöä noudattaen luovutaan kuolemansairaana potilaan elintoimintoja ylläpitävästä hoidosta. Näin eettisesti ja oikeudellisesti hyväksytty käsitys, että myös potilaan kärsimysten lievittäminen ja hänen ihmisyytensä kunnioittaminen ohjaavat lääkärin toimintaa, saisi arvovaltaisen ja laajoja kansalaisryhmiä tavoittavan ilmaisunsa. Asian luonteeseen kuuluu, että Terveystieteiden tutkimuskeskuksen tulevaisuus antaa tarkempia ohjei-

ta saattohoidossa noudatettavista menettelyta-voista.

Rouva puhemies! Itse asiassa tämä asia olisi tullut ratkaista jo aikaisemmin, viimeistään edellisellä eduskuntakaudella, jolloin rikoslain asianomaisen luvun säännökset uusittiin. Se kuitenkin jäi eduskunnan valtavan työtaakan jalkoihin loppusuoralla edessä olevien vaalien alla. Kävi niin kuin aikaisemmin esimerkiksi sukunimilain muuttamisen osalta. Ennen vaaleja tunne ja järki eivät saaneet riittävästi aikaa kohdata. Vaalien jälkeen näin kävi sukunimilain osalta. Turhat pelot hälvenivät, eikä lakia sen koommin minun tietääkseni juurikaan ole arvosteltu. Toivon, että käy samalla tavalla tämän lakialoitteen osalta.

Totean lopuksi, että lakivaliokunta jo vuonna 1969 kiinnitti huomiota pyynnöstä surmaamista koskevan säännöksen kohdalla, kun henkeen ja terveyteen kohdistuvat rikokset edellisen kerran olivat syynissä. Lääketieteellisen hoidon ja rikoslain alaisuuteen kuuluvan surmaamisen välillä kulkevasta rajasta lakivaliokunta tuolloin lausui muun muassa näin: "Lääketieteellisen kehityksen johdosta ovat mahdollisuudet pitää yllä ns. kuolevan potilaan eräitä elintoimintoja aivan toiset kuin muutama vuosikymmen sitten. Lääkärin taholta on korostettu, että lääkärin hoitovelvollisuus ulottuu myös kuolevaan potilaaseen ja hoitoon kuuluu myös hoidon lopettamista koskevan päätöksen teko. Kysymys siitä, kuuluuko ja missä määrin potilaan hoitoon myös ns. kuolinapu, näyttää olevan muodostumassa yhä ongelmallisemmaksi." Valiokunta kuitenkin tuolloin pidättäytyi ottamaan asiaa koskevaa erityissäännöstä lakiin.

Uuden potilaslainsäädännön myötä ainakin lakialoitteessani tarkoitetut ongelmat saivat ratkaisun. Nyt onkin aika varmistaa, että tuo lain-säätäjän tarkoitus myös todella toteutuu.

P u h e m i e s : Asian käsittely keskeytetään.

3) Hallituksen esitys Luoteis-Venäjän alueellisen riskipääomarahaston teknisen avun rahastoa koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Hallituksen esitys 5/1996 vp

Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 6/1996 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

P u h e m i e s : Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi tiistaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 13.57.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen
